

Muistio

11.2.2026

VN/24181/2023

Uhripoliittinen toimenpideohjelma: uhri rikosprosessissa -työryhmän kokous

Aika 11.2.2026 klo 13–15

Paikka Meritullinkatu 10, nh. Labor / Microsoft Teams -kokous

Kutsutut Venla Roth, oikeusministeriö (pj.)
Arto Hietanen, sisäministeriö (paikalla kohdat 4–7)
Minna Viuhko, sosiaali- ja terveysministeriö
Sari Malinen, Poliisihallitus
Olga Larinkari, Poliisihallitus
Inka Grönqvist, Tuomioistuinvirasto
Oliver Meriläinen, Oikeuspalveluvirasto
Anu Karhinen-Soppi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Pekka Ylikoski, Suomen Asianajajat
Leena-Kaisa Åberg, Rikosuhripäivystys
Pauliina Sillfors, oikeusministeriö (siht.)

Kuultavana erityisasiantuntija Sofia Söderholm, kriminaalipolitiikka ja rikosoikeusosasto, oikeusministeriö (paikalla kohdat 1–4).

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.02 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

Roth kertasi työryhmälle jo aiemmin tiedoksi tulleen Uhripoliittinen toimenpideohjelma -hankkeen ohjausryhmän 9.2.2026 tekemän päätöksen, jossa työryhmän varapuheenjohtaja Venla Roth nimettiin työryhmän puheenjohtajaksi, puheenjohtaja Mervi Sarimo nimettiin työryhmän jäseneksi (OM) ja Pekka Heikkisen tilalle nimitettiin Sari Malinen (Poliisihallitus). Työryhmää täydennettiin siten, että työryhmän sihteeri Pauliina Sillfors nimettiin myös työryhmän jäseneksi (OM).

**Postiosoite
Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

**Käyntiosoite
Besöksadress**

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

**Puhelin
Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

**Faksi
Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

**S-posti, internet
E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

- 4. Ehdotusten valmistelu NKV-direktiivin niiden artikloiden täytäntöönpanemiseksi, jotka sisältävät muita kuin lainsäädännöllä täytäntöön pantavia velvoitteita uhrin aseman parantamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä**
alustajana NKV-direktiivin täytäntöönpanoa valmistelevan työryhmän puheenjohtaja erityisasiantuntija Sofia Söderholm oikeusministeriöstä

Sofia Söderholm aloitti esittelemällä Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (jäljempänä NKV-direktiivi) tavoitteita ja direktiivin täytäntöönpanoa valmistelevan työryhmän työskentelyä. Uhri rikosprosessissa -työryhmän toimeksiantoon kuuluu ehdotusten valmistelu NKV-direktiivin niiden artikloiden täytäntöönpanemiseksi, jotka sisältävät muita kuin lainsäädännöllä täytäntöön pantavia velvoitteita uhrin aseman parantamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Söderholm korosti, että direktiivin täytäntöönpanoa valmistelevan työryhmän työskentely on vielä kesken. Osa auki olevista kysymyksistä koskee uhri rikosprosessissa -työryhmän toimeksiantoon liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 14.6.2027.

Söderholm kertoi pitäytyvänsä esityksessään yksinkertaisimmissa kysymyksissä ja keskittyvänsä seuraaviin artikloihin: 21 art. (Ohjeet lainvalvonta- ja syyttäväviranomaisille), 36 art. (Ammattihenkilöille suunnattu koulutus ja tiedotus) kohdat 1, 3, 4, 9, 10 ja 11 sekä 40 art. (Toimijoiden välinen koordinointi ja yhteistyö). Näiden lisäksi uhri rikosprosessissa -työryhmän tarkasteltavaksi saattaa tulla 16–18 artiklojen sisältämiä velvoitteita. Söderholm totesi, että direktiivi sisältää useille eri hallinnonaloille kuuluvaa sääntelyä. Täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä tarkastelee direktiivin sisältöä kokonaisuudessaan. Siltä osin kuin kyse on muista kuin lainsäädännöllä täytäntöön pantavista velvoitteista, työryhmän tehtävänä on tarkastella velvoitteita koskevaa nykytilaa, mutta ei antaa arviota niistä toimista, joita velvoitteiden täytäntöönpano mahdollisesti edellyttäisi.

NKV-direktiivin 21 artiklassa on kerrottu tarkemmin lainvalvonta- ja syyttäväviranomaisille kohdennettujen ohjeiden sisällöstä. Täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä on selvittänyt asian nykytilaa. Vain kuttaa siltä, ettei syyttäjälle ole nimenomaista ohjeistusta ja siksi olisi arvioitava uuden ohjeistuksen tarpeellisuutta.

Direktiivin 36 artiklan 1 kohta edellyttää, että jäsenvaltiot varmistavat, että uhreihin todennäköisesti yhteydessä olevat viranhaltijat, kuten poliisit ja tuomioistuinten henkilöstö, saavat sekä yleistä että erityiskoulutusta ja kohdennettua tietoa siinä määrin kuin on aiheellista suhteessa siihen, kuinka he ovat tekemisissä uhrien kanssa, jotta he voivat tunnistaa naisiin kohdistuvan väkivallan tai perheväkivallan tapaukset, ehkäistä niitä ja puuttua niihin sekä kohdella uhreja trauma- ja sukupuolisensitiivisellä tavalla sekä lapset huomioon ottaen. Söderholm huomautti, että artiklan 1 kohta koskee tuomioistuinten henkilöstöä, ei tuomareita. Lisäksi 1 kohta koskee poliisilaitoksilla työskenteleviä siviilihenkilöitä, jotka tekevät rikostorjuntatyötä. Sovittiin, että Sari Malinen toimittaa tietoa poliisilaitoksilla työskentelevien siviilitaustaisten henkilöiden perehdyttämisestä työryhmän sihteerille, joka välittää tiedot edelleen Söderholmille.

Artiklan 3 kohta koskee tuomareiden ja syyttäjien koulutusta. Söderholmin mukaan tulisi vielä arvioida täyttääkö nykyinen koulutustarjonta direktiivivelvoitteet. Inka Grönqvist kertoi Tuomioistuinviras-

ton järjestämistä koulutuksista, joissa käsitellään artiklassa mainittuja asioita. Grönqvist kuitenkin totesi, etteivät koulutusten sisällöt kaikilta osin vastaa artiklan 3 kohdan velvoitteita. Grönqvist toimittaa yhteenvedon Tuomioistuinviraston tarjoamista koulutuksista työryhmän sihteerille, joka välittää tiedot edelleen Söderholmille.

Direktiivin 36 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee suosittaa, että juristien koulutuksesta vastaavat tahot tarjoavat sekä yleistä että erityiskoulutusta, jotta juristien tietoisuus uhrien tarpeista vahvistuu ja jotta he osaavat kohdata uhrit trauma- ja sukupuolisensitiivisesti sekä huomioida lasten erityistarpeet. Söderholm korosti, että velvoite koskee jäsenvaltioiden antamia suosituksia, eikä tarkoitus ole puuttua esimerkiksi yliopistojen autonomiaan. Pekka Ylikoski totesi, että Suomen Asianajajat tarjoavat jo kyseistä koulutusta ja koulutuksia voidaan myös kehittää. Ylikoski piti suositusta tervehtyneenä. Ylikoski toimittaa Suomen Asianajajien tarjoamista koulutuksista koosteen työryhmän sihteerille, joka välittää tiedot Söderholmille. Oliver Meriläinen jatkoi Oikeuspalveluviraston tarjoamista koulutuksista. Oikeuspalveluvirasto valmistelee uutta koulutusta, johon sisältyy osio uhrin kohtaamisesta. Koulutus on tarkoitettu järjestämään ensimmäisen kerran syksyllä 2026. Oikeuspalveluvirastoa voisi hyödyttää ohjeistus tarvittavan koulutuksen sisällöstä. Söderholm totesi lisäksi yleisemmällä tasolla, että 36 artikla edellyttää sekä yleis- että erityiskoulutuksen tarjoamista artiklassa luetelluista aiheista ja että koulutuksissa on huomioitava myös kyberrikosten uhrit.

Direktiivin 40 artikla koskee toimijoiden välistä koordinoitua ja yhteistyötä. Uhri rikosprosessissa -työryhmän tulee tarkastella 40 artiklan asettamien velvoitteiden täytäntöönpanoa siltä osin, kuin ne koskevat muita kuin lainsäädännöllä täytäntöön pantavia velvoitteita uhrin aseman parantamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Keskustelussa korostui tarve lisätä koulutusta moniammatillisesta yhteistyöstä sekä lähestymiskielloista. Anu Karhinen-Soppi kertoi, että Nollalinjan ja turvakotien henkilöstö on koulutettu lähestymiskielloista ja digitaalisesta väkivallasta. Lisäksi Puutu väkivaltaan -verkkokoulutus on laaja ja hyvin toteutettu kokonaisuus, joka käsittelee muun muassa lähestymiskieltoja ja rikosprosessia. Karhinen-Soppi toimittaa yhteenvedon koulutuksista työryhmän sihteerille, joka välittää tiedot edelleen Söderholmille.

Keskustelussa käsiteltiin lisäksi tarkemmin Uhri rikosprosessissa -työryhmän toimeksiantoa NKV-direktiivin velvoitteiden täytäntöönpanon osalta. Toimeksiantoon sisältyy uhrien ohjaamiseen liittyvien ehdotusten valmistelua tarvittaessa, mutta tukipalveluiden sisältöön liittyvien ehdotusten valmistelu ei kuulu työryhmän toimeksiantoon. Todettiin, että uhrien ohjaukseen tukipalveluihin tarvittaisiin rakenteellisia ratkaisuja, sillä ohjauksen käytännöt vaihtelevat alueittain ja johtavat uhrien kannalta eriarvoiseen tilanteeseen. Ylipäättään rikosprosessissa tarvitaan selkeämpiä ja yhtenäisempiä käytäntöjä toimijoiden väliseen yhteistyöhön.

Uhri rikosprosessissa -työryhmän työn kannalta keskeistä on, millaisiin ratkaisuihin NKV-direktiivin täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä päätyy. Keskustelua jatketaan, kun täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä on antanut ehdotuksensa. Lisäksi direktiivin täytäntöönpanosta keskustellaan tarvittaessa kahdenvälisissä kokouksissa (ns. bilateraalikokouksissa).

5. Työryhmän kyselyyn saadut vastaukset

alustajana työryhmän sihteerä Pauliina Sillfors

Pauliina Sillfors esitteli työryhmän toteuttamaan kyselyyn saatujen vastausten käsittelyä ja niiden sisältöä. Kyselyissä keskityttiin rikoksen uhrin aseman kannalta keskeisiin osa-alueisiin rikosprosessin eri vaiheissa, joita ovat: 1) uhrin sensitiivinen kohtelu, 2) uhreille kohdennettava viranomaisviestintä, 3) viranomaisten välinen viestintä (uhrin aseman kannalta), 4) suojelutarpeen tunnistaminen ja suoje-lutoimien toteuttaminen ja 5) tukipalveluihin ohjaamisen toteutuminen. Vastaajilta pyydettiin sekä numeerisia arvioita että vapaamuotoisia vastauksia. Vastausaika oli 18.12.2025–23.1.2026. Vastausten merkkimäärää ei rajoitettu. Vastauksia saatiin yhteensä 44 (pl. poliisi). Poliisille on avoinna erillinen Webropol-kysely 25.2.2026 asti. Vastauksia saatiin vastaajaryhmittäin seuraavasti: Barnahus- ja

seri-tukikeskukset antoivat neljä vastausta, järjestöt kuusi vastausta, julkiset oikeusavustajat kolme toista vastausta, tuomarit yksitoista vastausta ja syyttäjät kahdeksan vastausta. Lisäksi lapsiasiavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu toimittivat omat vastauksensa.

Konkreettisia kehittämis ehdotuksia saatiin erittäin runsaasti. Jokaisen vastaajaryhmän vastauksista on laadittu erillinen kooste, johon on sisällytetty tiivistelmä vastauksista sekä vastauksissa annetut kehitysehdotukset. Koosteiden lopusta löytyvät myös kaikki yksittäiset vastaukset, jotka on järjestetty kysymyksittäin ja joista vastaajien henkilötiedot on poistettu. Lisäksi kaikista vastauksista on laadittu yksi yhteinen kooste, jossa esitetään lyhyet tiivistelmät aihealueittain sekä kehitysehdotukset erittelyinä poliisin, syyttäjän, tuomioistuinten ja oikeusavustajien toimintaan liittyviin ehdotuksiin sekä muihin ehdotuksiin. Kehitysehdotuksia ei ole yhdistelty, jotta kunkin ehdotuksen toistuvuus vastauksissa on selkeästi havaittavissa. Tämän seurauksena aineistossa esiintyy toistoa. Kaikki dokumentit on tallennettu työryhmän Teams-kanavan Tiedostot-välilehdelle ja ne voidaan tarvittaessa toimittaa työryhmän jäsenille myös sähköpostitse.

Sillfors esitteli vastauksissa toistuvasti esiin nousseita teemoja ja kehittämistarpeita. Vastaajat korostivat viranomaisten ja muiden rikosprosessissa uhreja kohtaavien henkilöiden osaamisen vahvistamista kaikilla kyselyn osa-alueilla, mutta erityisesti uhrin sensitiivisessä kohtaamisessa. Lisäksi tuotiin esiin tarve vahvistaa yhteistyötä ja viestintää sekä viranomaisten kesken että viranomaisten ja tukipalveluiden välillä, mukaan lukien moniammatillisen yhteistyön kehittäminen.

Uhreille kohdennettavan viestinnän parantamiseen esitettiin vastauksissa runsaasti ehdotuksia, jotka liittyivät muun muassa erilaisten informaatio- ja tukimateriaalien selkeyteen, kattavuuteen ja saatavuuteen. Useissa vastauksissa toivottiin myös sähköistä järjestelmää tai nimettyä yhteyshenkilöä, jonka kautta uhri voisi seurata oman asiansa etenemistä ja saada siihen liittyvää ajantasaista tietoa. Lisäksi ehdotuksia esitettiin suojelutarpeiden paremmasta tunnistamisesta sekä tuomioistuinten tilojen ja istuntojärjestelyjen kehittämisestä. Vastaajat toivat esiin tarpeen lyhentää rikosprosessien kokonaiskestoa sekä huolen viranomaisten ja tukipalveluiden riittävien resurssien turvaamisesta. Lisäksi vastauksissa korostuivat tulkkaukseen liittyvät haasteet sekä tarve vahvistaa aihetta koskevaa tutkimustietoa. Useat vastaajat kiinnittivät huomiota myös siihen, että uhreja kohtaavien henkilöiden osaamiserot heijastuvat merkittäväällä tavalla uhrien kokemuksiin.

Työryhmän jäsenet esittivät näkemyksiään saaduista vastauksista ja niihin sisältyvistä kehitysehdotuksista. Ehdotuksia pidettiin pääsääntöisesti erittäin hyvinä ja asianmukaisina. Suuri osa kehittämis-kohteista on jo ennestään työryhmän jäsenten tiedossa. Keskusteltiin sähköisistä järjestelmistä uhrin informoimiseksi oman asiansa etenemisestä sekä suomi.fi-palvelun mahdollisesta hyödyntämisestä asiassa. Track my crime -tyyppisen järjestelmän kehittäminen on noussut esille myös muissa työryhmissä, mutta asia ei ole edennyt. Grönqvist kertoi Tuomioistuinvirastossa kehitettävästä sähköisestä Oma oikeus -palvelusta, jonka avulla uhri voi jatkossa asioida sähköisesti asiamies- ja riita-asioissa. Lisäksi käytössä olevaa OmaTuomioistuin-asiointipalvelua on tarkoitus jatkokehittää. Grönqvist toimittaa palveluista tarkempia tietoja työryhmälle sähköpostitse. Lisäksi todettiin, että rikosprosessin sujuvoittamiseksi ja kokonaiskäsitelyaikaisten lyhentämiseksi pyritään löytämään ratkaisuja muissa hankkeissa.

Ehdotuksia tarkastellaan tarkemmin hallinnonaloittain ja organisaatioittain järjestettävissä bilateraalikokouksissa. Näitä kokouksia varten pyritään laatimaan vastauksista johdettuja selkeitä toimenpide-ehdotuksia.

6. Muut asiat

Vahvistettiin, että Henri Rikander ja Sanna Luoma kutsutaan kuultaviksi 18.3.2026 pidettävään työryhmäkokoukseen.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.30.